

ПРОГРАМ РАДА КОМИСИЈЕ ISS/KS CASCO

Оцењивање усаглашености и менаџмент квалитетом

Овај програм рада донет је на седници Комисије која је одржана 24.11.2015. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној 16. децембра 2016. године, одлуком бр. 3638/18-20-02/2015.

1 Увод

1.1 Предмет и подручје примене

Област рада Комисије обухвата:

- оцењивање усаглашености: испитивање, еталонирање, контролисање и сертификацију производа, процеса, услуга, сертификацију особа, као и сертификацију система менаџмента;
- акредитација лабораторија за испитивање и лабораторија за еталонирање, контролних, сертификационих и акредитационих тела, колегијално оцењивање;
- менаџмент квалитетом, као и примену система менаџмента квалитетом у специфичним секторима;
- све остале стандарде система менаџмента који не улазе у област рада других комисије ИСС-а;
- менаџмент заштитом здравља и безбедношћу на раду;
- препоруке и захтеве за услуге консалтинга у менаџменту.

а) Оцењивање усаглашености

Оцењивање усаглашености значи проверавање да ли производи, услуге, материјали, процеси, системи и особе испуњавају захтеве стандарда, прописа или других релевантних спецификација. Оцењивање усаглашености је од велике користи произвођачима, пружаоцима услуга, корисницима, потрошачима и законодавним органима и подржава одрживи развој. Усаглашеност са међународним и европским стандардима из ове области осигурава поверење и олакшава приступ светском тржишту.

Стандардизација у области оцењивања усаглашености обухвата:

- стандарде који се односе на захтеве које треба да испуне тела за оцењивање усаглашености како би била акредитована;
- стандарде који се односе на захтеве које треба да испуне акредитациона тела;
- стандарде који се односе на колегијално оцењивање тела за оцењивање усаглашености;
- стандарде који дају упутства за развој, спровођење и примену појединих шема за оцењивање усаглашености.

б) Менаџмент квалитетом

Стандардизација у области менаџмента квалитетом представља серију стандарда који прописују захтеве и дају додатна упутства за организације које желе да конзистентно израђују производе и/или пружају услуге које испуњавају захтеве њених корисника, као и применљиве захтеве закона и прописа.

Стандардизација у области менаџмента квалитетом обухвата:

- стандарде који се односе на термине и дефиниције који се примењују у области квалитета;
- стандарде који се односе на захтеве које треба да испуне организације када примењују системе менаџмента квалитета, као и оне који се односе на специфичне секторске стандарде;
- стандарде који се односе на препоруке организацијама које теже пословној одрживости;
- стандарде који пружају упутства и смернице за примену појединих сегмената система менаџмента квалитетом.

ц) Менаџмент заштитом здравља безбедношћу на раду

Систем менаџмента безбедношћу и заштитом здравља на раду, као нова област стандардизације, помаже организацијама да сведе на минимум ризике од повреда на раду и обољења у вези са радом својих запослених, као и запослених који су код других послодаваца а обављају послове којима организација управља. Испуњавањем минималних захтева за заштиту здравља и безбедност на раду организације обезбеђују да радни услови буду безбедни у смислу превенције повреда и професионалних обољења на радном месту.

Стандардизација у области менаџмента безбедношћу и заштитом здравља обухвата:

- стандард који се односи на захтеве које треба да испуни организација која примењује систем менаџмента заштитом здравља безбедношћу на раду;
- стандарде који пружају подршку испуњавању захтева у вези са системом менаџмента заштитом здравља безбедношћу на раду.

д) Препоруке и захтеви за услуге консалтинга у менаџменту

Организације које пружају консултантске услуге у менаџменту имају значајну улогу у разумевању захтева стандарда за системе менаџмента, као и у преношењу тих знања на организације које користе консултантске услуге. Овим стандардима дају се препоруке, како консултантским организацијама, тако и оним које користе њихове услуге за правилну примену и коришћење стандарда за системе менаџмента.

1.2 Опсег рада Комисије

Комисија прати рад одговарајућих техничких комитета европске и међународне организације за стандардизацију, према претходно наведеној области рада. Комисија прати рад следећих техничких комитета:

- CEN/TC 381, *Услуге консалтинга у менаџменту*
- CEN/CLC TC 1, *Критеријуми за тела за оцењивање усаглашености*
- CEN/SS F20, *Обезбеђење квалитета*
- ISO/TC 176, *Менаџмент квалитетом и обезбеђење квалитета*
- ISO/PC 283, *Систем менаџмента заштитом здравља безбедношћу на раду*

- ISO/CASCO, *Оцењивање усаглашености*

Комисија учествује у изради секторских и других специфичних стандарда за системе менаџмента који нису обухваћени радом ISO/TC 176, учествује у превођењу стандарда система менаџмента који су у делокругу рада осталих комисија за стандарде и даје примедбе на превод текста. По потреби или на захтев, Комисија CASCO прати стандарде у области система менаџмента који нису покривени одговарајућим комисијама у ИСС-у, нпр. систем менаџмента одрживошћу догађаја.

1.3 Историјат рада Комисије

Комисија за оцењивање усаглашености и Комисија за менаџмент квалитетом и обезбеђење квалитета основане су 1991. године и у то време су пратиле рад ISO/TC 176 и ISO/CASCO. Након тога, Стручни савет Института за стандардизацију усвојио је предлог председника комисија да се изврши обједињавање ових комисија пошто су њихове области рада биле врло сличне. Новоформираној комисији проширен је опсег рада на техничке комитете CEN/TC 381, CEN/CLC TC 1, CEN/SS F20 и ISO/PC 283.

2 Пословно окружење

2.1 Опште

Стандарди серије ISO 17000 представљају опште стандарде, који се користе за све врсте оцењивања усаглашености. У Србији, стандарди серије 17000 примењује се у великом броју организација, свих врста и величина. Примена стандарда је нарочито повећана успостављањем инфраструктуре квалитета и оцењивања усаглашености, у складу са правилима која се примењују у свету, нарочито у земљама ЕУ. Услед економске кризе у Србији пораст броја корисника није на нивоу који се очекивао. Заинтересоване стране за стандарде серије ISO 17000 јесу Акредитационо тело Србије, тела за оцењивање усаглашености (сертификациона тела за системе менаџмента, производе и особе, лабораторије и контролна тела, као и корисници услуга наведених организација).

Стандарди серије ISO 9000 представљају опште стандарде за систем менаџмента квалитетом, који су примењиви у свим организацијама без обзира да делатност којом се баве. Стандарди серије ISO 9001 у Србији примењују се у великом броју организација, свих врста и величина. Примена стандарда је започела одмах након усвајања прве верзије стандарда 1987. и из године у годину број корисника се све више повећавао. Услед економске кризе у Србији пораст броја корисника није на нивоу који се очекивао. У прошлој деценији, корисници ISO 9001 углавном су била велика индустријска предузећа. Структура корисника се значајно изменила у корист малих и средњих предузећа, којих је у Србији све више. Заинтересоване стране за стандарде серије ISO 9000 су: индустрија, органи државне управе, јавне установе, инвеститори, купци, корисници, услужне организације и др.

Као нова област стандардизације у ISO-у, стандарди који се баве безбедношћу и здрављем на раду, тренутно обухваћени британским стандардима серије OHSAS 18000, представљају групу захтева које организације треба да испуне да би биле сертифициване за систем менаџмента заштитом здравља и безбедношћу на раду. Организације које имају зрелије системе менаџмента квалитетом опредељују се да примењују и друге стандарде за системе менаџмента, као што је систем менаџмента заштитом

здравља и безбедношћу на раду. У Србији постоји значајан број организација које примењују ове стандарде. Очекује се да ће се питањима безбедности и здравља на раду посвећивати све већа пажња, у складу са повећањем привредних активности и напредовањем преговора за улазак Србије у Европску унију.

На тржишту Србије постоји велики број консултантских организација и консултаната, који самостално делују и пружају разноврсне услуге организацијама које уводе системе менаџмента. Од изузетне важности је да сви корисници консултантских услуга, као и сами консултанти буду упознати са постојањем стандарда који се баве консалтингом у менаџменту. Често се на скуповима и у пословним круговима исказује незадовољство корисника пруженим консултантским услугама. Стандарди за ову област омогућавају да се поставе јасни критеријуми за избор и коришћење консултантских услуга у менаџменту.

Када је у питању законски оквир, област рада Комисије CASCO покривена је одговарајућим прописима као и у осталим европским земљама. У односу на европско законодавство, поједини прописи су у потпуности хармонизовани, неки само делимично, а поједини још увек нису узети у разматрање. У табели 1 дат је упоредни преглед европских и одговарајућих националних прописа, као и националних прописа који немају директну везу са европским законодавством.

ТАБЕЛА 1 – Упоредни преглед европских и одговарајућих националних прописа

Европски пропис	Национални пропис	Степен хармонизације
Директива 2004/22/EZ о мерним инструментима (<i>Measuring Instruments Directive – MID</i>) и Директива 2009/137/EZ; Директива 2009/23/EZ која се односи на ваге са неаутоматским функционисањем Директиве које се односе на претходно упаковане производе: 76/211/EEZ, 75/107/EEZ и 2007/45/EZ	Закон о метрологији („Службени гласник РС”, бр. 30/12) Правилник о мерилима Правилник о вагама са неаутоматским функционисањем Правилник о претходно упакованим производима	Потпуно хармонизован
Уредба Европског парламента и Савета којом се прописују захтеви за акредитацију и тржишни надзор (<i>Regulation on Requirements for Accreditation and Market Surveillance – 765/2008/EZ</i>)	Закон о акредитацији („Службени гласник РС”, бр. 73/2010)	Потпуно хармонизован
Одлука Европског парламента и Савета о заједничком оквиру за трговање производима (<i>Decision on a Common Framework for the Marketing of Products –</i>	Закон о техничким захтевима за производ и оцењивање усаглашености Уредба о начину спровођења	95 % хармонизован

<p>768/2008/EZ) Уредба Европског парламента и Савета којом се прописују поступци у вези са применом одређених националних техничких правила (Regulation on Mutual Recognition – 764/2008/EZ)</p> <p>Уредба о европској стандардизацији (бр. 1025/2012),</p>	<p>оцењивања усаглашености, садржају исправе о усаглашености, као и облику, изгледу и садржају знака усаглашености („Службени гласник РС”, бр. 98/09); Уредба о начину именовања и овлашћивања тела за оцењивање усаглашености („Службени гласник РС”, бр. 98/09); Уредба о начину признавања иностраних исправа и знакова усаглашености („Службени гласник РС”, бр. 98/09); Правилник о начину стављања знакова усаглашености на производе, као и употреби знакова усаглашености („Службени гласник РС”, бр. 25/10); Уредба о поступку пријављивања и начину информисања који се односе на техничке прописе, оцењивање усаглашености и стандарде („Службени гласник РС”, бр. 45/10).</p> <p>Закон о стандардизацији</p>	<p>Потпуно хармонизован</p>
<p>Директива Савета број 89/391/EEZ</p> <p>Директива Савета број 89/656/EEZ о примени минимума захтева за безбедност и здравље на раду при коришћењу личне заштитне опреме</p> <p>Директива Савета број 89/654/EEZ о минимуму захтева за безбедност и здравље запослених на радном месту</p>	<p>Закон о изменама и допунама Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, бр. 91/15 од 05.11.2015)</p> <p>Уредба о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима („Службени гласник РС”, бр. 14/09 и 95/10)</p> <p>Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на радном месту („Службени гласник РС”, бр. 21/09)</p>	

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

2.2.1 Оцењивање усаглашености

Претходно наведени аспекти пословног окружења имају велики утицај на усмерење и динамику развоја стандарда из области оцењивања усаглашености. Корисници, потрошачи и државни органи имају своја очекивања у погледу карактеристика предмета оцењивања усаглашености, тј. квалитета, безбедности, перформанси у вези са животном средином и поузданости, као и у погледу захтева које

треба да испуне тела за оцењивање усаглашености. Оцењивање усаглашености значи декларисање, испитивање, контролисање, сертификацију или њихову комбинацију, ради потврђивања да производи, услуге, систем, процес или особе испуњавају специфициране захтеве у стандардима, прописима или другим спецификацијама. На тај начин, оцењивање усаглашености представља потврђивање да је испоручени предмет оцењивања усаглашености у складу са захтеваним карактеристикама.

Диманику усвајања стандарда прописује ISO CASCO, а Комисија KS CASCO доследно прати развој стандарда и обезбеђује да се они на тржишту Србије појаве на српском језику у року од 6 месеци од дана усвајања у ISO-у.

Процењује се да у Србији постоји 529 акредитованих тела за оцењивање усаглашености (подаци датирају од 25.11.2015), у оквиру следеће структуре:

Контролна тела = 120

Лабораторије за еталонирање = 52

Медицинске лабораторије = 11

Лабораторије за испитивање = 309

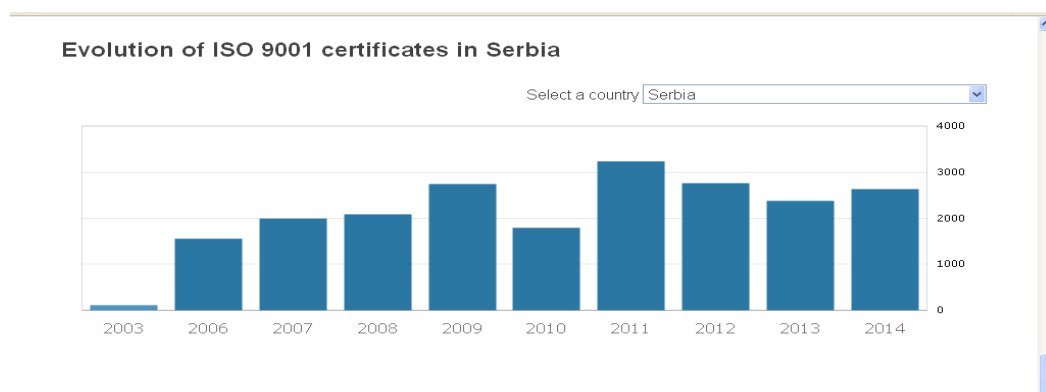
Сертификациона тела за системе менаџмента = 11

Сертификациона тела за сертификацију лица = 5

Сертификациона тела за сертификацију производа = 21

2.2.2 Менаџмент квалитетом

Диманику усвајања стандарда прописује ISO/TC 176, а Комисија KS CASCO доследно прати развој стандарда и обезбеђује да се они на тржишту Србије појаве на српском језику у року од 6 месеци од дана усвајања у ISO-у. Процењује се да у Србији има између 2 000 и 3 000 организација са имплементираним системом менаџмента квалитетом. На следећем линку може се погледати расподела сертификата у свим земљама света <http://www.iso.org/iso/home/standards/certification/iso-survey>

2.2.3 Менаџмент безбедношћу и заштитом здравља

Диманику усвајања стандарда прописује ISO/PC 283, а Комисија KS CASCO доследно прати развој стандарда и обезбеђује да се они на тржишту Србије појаве на српском језику у року од 6 месеци од дана усвајања у ISO-у. Тренутно, не постоје подаци о сертификованим организацијама према стандарду OHSAS 18001, пошто овај стандард није обухваћен претходно наведеном анкетом ISO-а.

2.2.4 Препоруке и захтеви за услуге консалтинга у менаџменту

Тренутно нема званичних података о пруженим услугама консалтинга у менаџменту. Постојао је покушај да привредна комора води регистар консултантских агенција, међутим овај регистар тренутно није релевантан пошто није ажуриран.

2.3 Аспекти животне средине

Аспекти животне средине су у великој мери обухваћени стандардима који су у делокругу рада Комисије (видети 1.2). Обезбеђивање да производи, услуге, материјали, процеси и системи буду у складу са најновијим достигнућима науке и технике, нпр. оним дефинисаним у одговарајућим ISO и CEN стандардима, кључно је за ефективно функционисање економије, међународне трговине, одрживог развоја и заштите животне средине кроз адекватно коришћење ресурса. Стандарди за оцењивање усаглашености представљају алате за постизање претходно наведеног.

Надаље, кроз систем менаџмента квалитетом обезбеђује се поштовање релевантне законске регулативе, па тако и оне у области заштите животне средине.

3 Очекиване користи од рада Комисије

ISO/IEC стандарди и упутства за оцењивање усаглашености од користи су како произвођачима и пружаоцима услуга, тако и потрошачима и државним органима. Оцењивање усаглашености у складу са ISO/IEC стандардима омогућава да се на тржишту издвоје испоручиоци од поверења у односу на оне који нису поуздани. Када је у питању општи друштвени интерес који се огледа у областима као што су јавно здравље, безбедност или заштита животне средине, оцењивање усаглашености може бити обавезујуће на основу законске регулативе. Без одговарајућег оцењивања и одобравања, производи и услуге нису конкурентни на тржишту, а испоручиоци могу да буду дисквалификовани кроз јавне тендере. У ISO/IEC стандардима и упутствима такође се дају захтеви и смернице добре праксе и међусобног признавања таквих оцењивања.

Очекиване користи од рада Комисије огледају се у даљим плановима Комисије CASCO:

- да се корисницима широм Србије омогући доступност стандарда из ове области у року од 6 месеци од дана усвајања у ISO-у;
- да стандарди буду преведени на разумљив начин за кориснике;
- да чланови комисије промовишу постојање и примену стандарда из ове области;
- да се одржава интерактивна комуникација преко јавних портала;
- да се обезбеди тумачење захтева стандарда из ове области.

4 Заинтересоване стране

У рад Комисије укључене су релевантне заинтересоване стране, при чему се води рачуна о правилном представљању свих заинтересованих страна.

У рад Комисије укључени су представници:

- организација које примењују стандарде за системе менаџмента;
- тела за оцењивање усаглашености (лабораторије за испитивање, лабораторије за еталонирање, контролна тела и тела за сертификацију система менаџмента);
- релевантних научно-образовних установа;
- Акредитационог тела Србије;
- консултантских организација;
- законодавних органа.

5 Циљеви и стратегија за остваривање циљева

5.1 Циљеви

Са аспекта оцењивања усаглашености, основни циљ је да се пружи подршка свим заинтересованим странама (законодавни органи, лабораторије, тела за оцењивање усаглашености, предузећа), тако што ће се стандардима дефинисати:

- начини оцењивања производа, процеса, услуга и система менаџмента;
- пракса тестирања, контролисања и сертификације производа, процеса и услуга;
- оцењивање система менаџмента, испитних лабораторија, контролних тела, акредитационих тела и сертификационих тела, као и њиховог рада;
- промовисање међусобног признавања и прихватљивости националних и регионалних система за оцењивање усаглашености.

На овај начин, свим заинтересованим странама се обезбеђује окружење у којем неће постојати техничке препреке за слободни промет роба.

Стандарди серије ISO 9000 представљају опште стандарде за систем менаџмента квалитетом, који су примењиви у свим организацијама, без обзира да делатност којом се баве. Са сигурношћу се може тврдити да организације које су сертифициране према стандарду ISO 9001 пружају поверење корисницима својих производа/услуга у одговарајући квалитет. Надаље, организације сертифициране према стандарду OHSAS 18001, пружају поверење да примењују изузетно висок ниво заштите здравља радника и да воде рачуна о безбедности на раду.

5.2 Стратегија за остваривање циљева

Циљеви се остварују израдом националних стандарда, преузимањем европских или међународних стандарда из области рада Комисије (видети 1.2), као и релевантних националних стандарда других земаља.

Приликом развоја стратегије, Комисија има у виду следеће:

- олакшано испуњавање захтева одговарајућих прописа идентификованих у табели 1 кроз примену стандарда;
- ажурно преузимање међународних и европских стандарда на српском језику;
- ширење свести у области делокруга рада Комисије.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

Полазни фактор који може да утиче на испуњење и имплементацију програма рада јесу финансијска средства потребна за активно учешће чланова. Првенствено се мисли на ангажовање чланова на

превођењу међународних и европских стандарда на српски језик и изради изворних националних стандарда, уз континуирано присуство на састанцима Комисије.

7 План активности

Видети Годишњи план рада Комисије: <http://www.iss.rs/tc>.

8 Корисни линкови

Институт за стандардизацију Србије

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=53882

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=54998

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=4857129

http://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:7:0::::FSP_ORG_ID:17372&cs=14FEAB49993C1D80EB40F9F2B6010108A

http://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:7:0::::FSP_ORG_ID:6325&cs=14C11CCAC908A26A88F953C1A42BE9616

http://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:7:0::::FSP_ORG_ID:636467&cs=1A2D333C8EC3D4E018448772127079E9C